

Epistola de cicuta / [Anton de Haën].

Contributors

Haen, Anton de, 1704-1776

Publication/Creation

[Viennae?] : J.T. von Trattner?, 1765.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/zm8rav8d>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

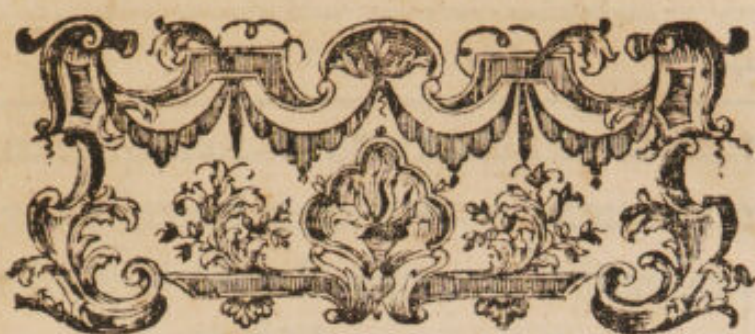
Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

ANTONII DE HAEN
S. C. R. A. MAJESTATIS CONSILIARII
ET ARCHIATRI,
EPISTOLA
DE CICVTA

M, DCC. LXV.

Viro praenobili ac celeberrimo
BALTHASARO LVDOVICO TRALLES
MEDICO VRATISLAVIENSI
academiarum Caesar. N. C. adjuncto
& Elect. Boicae Scientiarum Socio, &c.

Memineris, Vir Celeberrime,
quum in vltimo Tuo de
inoculatione opere scripsis-
ses, obseruationes Viennenses de ci-
cutae praestantia etiam Vratislauiae
comprobatas esse, quod, datis mox
ad Te litteris, humanissime petiue-
rim, vt curatorum illorum historiam,
quos cognouisses aegros ante datam
cicutam, quibus praeter cicutam da-

Unable to display this page

publicare necdum sibi licere aiebat : quo autem audax in experiundo essem suam ille fidem, suam interposuit experientiam. Neque profecto vel hulum haesitavi, fide munitus tanta atque auctoritate. Imo gratias diuinae prouidentiae venerabundus egi, quod denique summarum maximeque formidandarum generis humani, in eoque amabilis praecipue sexus, calamitatum medelam propitius reuelasset.

Experimenta igitur actuum institui, eaque bene multa, antequam qua vterer cicutam esse noscerem. Quod autem experimenta illa minus fauebant, ego instituebam eadem auctiora, ratus, ne ab optimo quidem medicamento expectari posse, ut omnes ex aequo sanaret: & forsitan eos, qui penitus incurabiles, meas hucusque in manus incidisse, in casuros tan-

dem, qui fanescerent, qui comprobarent medicamenti virtutes, qui eadem me, qua ceteros, laetitia perfunderent.

Interea aliorum recenter euulgatis experimentis tamquam propriis meis gaudebam, & vbique laudabam cognitae tunc mihi cicutae vires. Eramque eius in Italia praeco. Et, si quem cupido tenet noscendi, cur nobiliss. comes *Roncalli Parolino* in epistola ad *Cl. Bianchi* conqueratur: *che io non fossè troppo cortese*; caussa est, quod cum Mantuae 1760, mense Septembri, ille me officiosa salutatione honoraret, & in cicutam acriter inueheretur, ego forsan paulo acrius eiusdem efficaciam propugnarem.

Atque ita fere biennio egi. Tandem quum ea experimentorum meorum infelicitas esset, vt quibus cicutam

tam, spatio anni dimidii, anni integri & sesquialterius, dederam, eorundem nulli fanescerent, plures in deteriora laberentur, vnus periret alterque; quum praeterea fimiles querelae aliorum aures circumsonarent, penitus, fateor, animus vacillauit,

Interea obstupescens inaudio *libellum* de cicuta alterum prelo mandari. Itaque *Ill. praesidem* adire ego, ipsi infortunia mea exponere, diaria 23. aegrorum, quos ab initio in curam susceperam, monstrare, obtestari per omnia sacra, nihil vltra publici iuris fieri permetteret, donec quae a pluribus caperentur experimenta numerosiora omnem amouissent haesitationem. Quippe si, quae ego infortunia moerebam, eadem & aliis contingerent, eosdem his praeposteris laudibus indignaturos, nostramque facultatem

de fama, quam celebrem, quam venerandam, apud exteros conquirere coeperat, periclitaturam. Interea me non quidem ultra in Nosocomio, in quo prae locorum angustia foetor cicutae, ceteris, eadem non utentibus, permolestus esset, sed foras, eadem, qua antea sedulitate experimenta prosequuturum.

Non expedit, enarrare, quis fuerit hujus colloquii finis. Nosse sufficiat indictum mihi bellum ab eo die fuisse, idemque hucusque non continuare duntaxat, sed ingeminare.

Quum interim, quo in experiundo frequentior, eo essem in curando infortunatior, experimentis meis vel ideo fidem esse denegandam contenderunt, quod non ultra in Noscomio eadem sub oculis meis instituerem.

Ho.

Homines, ac præsertim quidem pauperculos, a medico medicamenta accipere, sæpe eadem aut negligenter, aut nihil omnino assumere, vendere aliis, & sic porro.

Quamuis experimentis in Nosocomio captis æque fuisset quam extra illud infelix; quamuis etiam in libellis de cicuta plura experimenta extra quam intra Nosocomium capta legantur, tamen inani hoc prætextui adhuc semel obuiam ire volui. Septemdecim ægros, quos similes varii morbi affligerent, quique in *libello primo de cicuta recensentur*, in nosocomium meum induxi, cicutam iisdem omnimodo applicui, & bis in septimana cunctis Medicinæ studiosis, proficerent, nec ne, examinandos produxi.

Emanante in urbem cicutæ apud

A 5

hos

hos omnes inertia, accusarunt me, quo fundamento nescio, ignorantias methodi verae cicutam exhibendi. Qua de causa humanissimis litteris *Illm. Praesidem* hortabar, vt hora sibi comoda vellet examinare aegrotos meos, tum qui in Noscomio degebant, tum etiam qui extra illud cicuta utebantur, ad datam quippe horam omnes illi sistendos: nihil mihi gratius fore, quam ex ipso discere, non vitio cicutæ, sed meo, qualiacunque infortunia conquerer, contingere. Sed neminem vidi, & ne responsum quidem. Experimenta nihilominus auxi ad numerum CXX.

Quum tandem cancrofarum faeminarum octo mihi periissent, ceterorumque & nemo curaretur, & multi peiorarentur; quumque ex *Bohemia*, ex *Imperio*, ex *Gallia*, *Anglia*, *Belgio*,
Italia,

Italia, familia infortunia aut litteris perciperem, aut dissertationibus intelligerem impressis, ab experimentis nouis desistendum esse arbitratus sum; cicutam & inertem esse & noxiam a praegressis conuictus.

Interim videas, quanti faciam Tuam, optime Tralles, auctoritatem, dum vix lectis in vltimo Tuo opere *Breslauiensium* experimentorum encomiis protinus & eorundem historiam abs Te peterem, &, sub narratis supra conditionibus, me euulgaturum illam, tum laudaturum cicutam esse sponderem. Qui hisce meis adeo aequis atque sinceris votis satisfaceret, Tu, amice candidissime, vnus esse debuisti, vnus esse potuisti, qui, veri amore raptus, & Tua propria, obseruata ex Diariis depromere, & cunctorum *Breslauiensium* Medicorum, Chirurgur-

rurgorumque, qui cicuta vfi erant, testimonia, proprio ipforum nomine consignata, colligere, & ad me tanta cum diligentia & attentione transmittere dignabare.

Vix accepta, legi eo, sancte testor, quo promiseram animo. Reperi catalogum vndeseptuaginta aegrorum. Vidi clarorum virorum, qui cicutam ipsis dederant, alios aliis esse huic plantae fauorabiliore; Teque, Vir egregie, minus quam expectaram: vis probe a me notari, non scripsisse Te, pag. 234. vexatissimi argumenti; Vires eiusmodi cicutæ abs Te visas, & comprobatas esse, verum eiusmodi de illa laudes percepisse, quæ illis, quas Tu nouo huic inuento decernere posses, maiores essent.

Horum vndeseptuaginta scirrho
vel

vel cancro siue occulto siue aperto 36 laborarunt, omnium ergo media parte plures. Laborarunt 6 colli tumoribus, Vomica 1, Fluore albo 3, Asthmate 1, ventris duritie ac tumore 3, teste indurato 4, venereis denique malignisque vlceribus 15.

Ex illis, qui scirrho aut cancro laborarunt, periire 30 miserrime, & incurabiles 6 manserunt, colli tumoribus laborantium 2 curati, 4 minime, Vomica curata, Asthma leuius inde creditur, 3 leguntur ventris duritie ac tumore curati, 3 curati a duro testiculo, 1 non. Tandem a malignis vlceribus ac fistulis 11 curati, 4 non curati.

Liceat, Vir eruditissime, hæc singulatim examinare. Deprehendimus primo ex eis, qui vero scirrho aut cancro laborarunt, nullum seu nullam (pleræque enim foeminae sunt) curatum esse, earumdemque $\frac{5}{6}$ misere perire.

riisse. Aduertimus quoque hoc peculiariter a practicis *Breslauiensibus* esse notatum. Scilicet egregium Chirurgum *Hauptmann* aperte fatentem legimus, *apertum cancrum numquam se cicuta curasse, nec curatum a quopiam nosse.* Dexterrimum Chirurgum *Beer*, ob a nemine curatum se vidisse, nec se umquam illum curasse. Exper. Medicum *Wicke*, cancro nunquam profuisse cicutam. Experti itaque idem sunt *Breslauienses* quod ego, quod *Viennæ* multi mecum, quod centeni medici *Galli, Itali, Germani, Angli, Belgæ* toties experti sunt.

Si cum hisce adeo vniuersalibus observatis, omnem omnino excludentibus exceptionem, conferamus libellos de cicuta, *primum, alterum, & supplementum necessarium*, deprehendimus nihil frequentius a cicuta, quam cancos & scirrhos aut curari, aut emen-

mendari insigniter. Libell. I. pag. 6.
„In strumis scirrhowis, in indurationi-
„bus glandularum, mammarum, &
„peffimis cancris non exiguos effectus
„vidi, & expertus sum., — Pag. 103⁶
„Indurata & scirrhowa in iisdem etiam
„casibus resoluit, vbi alia medicamen-
„ta maxime penetrantia nihil effici-
„unt” Pag. 104. „Cancro ponit limi-
„tes &c. Acre cancrosum emendat,
„foetorem dispellit. Ichorem cancro-
„sum in bonum Pus conuertit. Pag. 100.
„Dexter F. *Leber* pertinacissimos scir-
„rhos in diuersis corporis partibus re-
„soluit. Cancros plurimos non mo-
„do in mammis, sed & in facie, ad o-
„culos, nasum &c. emendauit, &
„quosdam integre curauit”. Sunt tot
fere scirrhorum aut cancrorum cura-
tiones, quot capita libellus habet.

Libellus alter sic infit: ”Quo fae-
„pius

„pius cicutam aegris exhibeo, eo ma-
„iorem semper in hac planta virtutem
„& efficaciam admiror. — Pauloque
„post, opus non esse scribit eam or-
„nare encomiis, quum eadem accura-
„tissime capta experimenta eloquan-
„tur”. Nec mirum, quum libellus
„integer, innumeros pene referat a
„cancro aut scirrho cicutae perfana-
„tos efficacia. Quare & pag. 287. le-
„gitur: ” *Cicuta cancrum curat.* Id,
„multiplici experientia conuictus, vi-
„di. — Et Pag. 291. *si faeminae statim*
„*in principio mala sua detegant, & si*
„*Medicus debito tempore cicutam ad-*
„*plicet, certus sum, nos intra aliquot*
„*annos raro visuros mammarum can-*
„*crum. Et supplementi necessarii.* Pag.
„37. ” *Cicuta fundit scirrhos etiam an-*
„*tiquos.* P. 40. *Cancrum curat aut e-*
„*mendat eius acrimoniam, Pusque bo-*
„*num inducit, sopit dolores.*”

Libello de *stramonio* &c. p. 111. & 112. "Cicuta dissipari, ait, veros inueteratosque scirrhus, & caneros exulceratos."

Libello de *Colchico autumnali* p. 77. „easdem canit de cicuta laudes, additque: *Balneum ex cicuta infusa paratum, cui totum aegrotantis corpus immergitur, multum subinde iuuat, efficitque ut extractum interne datum longe citius scirrhus & tumores soluat, sanetque vlcera canerosa saniosa.* P. 92." *Medicus - - - propriam uxorem cum omnium stupore ab ingenti mammae cancro liberauit.*"

Quid ad haec omnia, Vir carissime? Viennae, eiusque singulari in vico, cicuta multiplici experientia scirrhus veros, antiquos, inueteratos, pertinacissimos resoluit, curat, caneros

ingentes, exulceratos sanat. — Dum interim Breslauiae, Pragae, Mediolani, Parisiis, Londini, Amstelodami, tam ii, qui ceterum laudant cicutam, quam qui eandem vituperant, illam in cancris vnanimi voce inanem clament, in scirrhis vanam reperiant. Quid, inquam, ad hoc? Cicutam Viennensem, ais, palamque aiunt tecum omnes *Breslauienses*, Tui collegae, miranda haec solam patrare, indigena aliarum regionum curari nullos.

Sed *Viennensis* cicutae libras, ultra 500, *Viennae* emptas, ceterae regiones deuorarunt, nec vmquam scirrhos cancosue veros se inde curasse, vel ipsi fatentur sponte, vel veritate conuincuntur. Nonne vestri id vnanimi voce clamant? nonne idem plures nationes?

Ve-

Verum vrgebis ex *Libello 2 de Cic.*
p. 3. amaras querelas, in haec verba
erumpentis scriptoris. "Doleo summo-
„pere, centenas aliquot libras extracti
„cicutae, ex herba ficca parati, me in-
„scio, *Vienna* in alias regiones esse
„transmissas." Quod nonnulli id semel
ex recentis penuria fecerunt, dum ad
externas regiones plus mittendum ef-
fet, quam de extracto ex recenti her-
ba parato mitti posset, inficias non
iuro; ast vero Pharmacopoeos sequen-
tibus postmodum annis ex recenti
planta extractum parasse, cum certif-
simum est, tum ex eo patet, quod
eiusmodi nihil umquam postea ab au-
ctore expostulatum sit.

Si ergo vnico anno id contigit, id
annis posterioribus viribus non potuit
derogare cicutae: quin etiam quo an-
no id contigit, si minores, magnas

B 2 tamen,

tamen, vires eiusmodi extractum possidens effectu bono apud extraneos laudatum fuisset.

Obiicies mihi secundo auctoris querelas in *supplemento necessario* p. 8. & 9. " Extractum vero non vbique ad meam mentem paratur. Sumunt enim succi expressi ingentem copiam, eam in vase cupreo igne satis forti coquunt, foetor inde ingens longe lateque spargitur, auolat, quod est optimum; praeterea nimium sollicite succum & extractum purificant. " Subterfugium hoc aequae aegre quam ego, Praestantissime Tralles, admittes, si mecum cogites, herbae foetorem, qui nunc optimus a conquerente auctore vocatur, maxime auolare, dum ad fomenta & injectiones aqua coquatur; & tamen huius decocti egregias celebrari, in
eius

eius operibus, vires: deinde nec foetorem in extracto parando auolare, cum mures perpetuo redoleat. Et si a vase cupreo nocumentum pateretur, id profecto symptomata a cupro genita demonstrarent.

Sed quid immoremur eiusmodi excogitatis subterfugiis refutandis, dum auctori vrbique vniuersae notissimum sit, extractum cicutae, quo ego mea infelicia experimenta ceperim, quod ille, egoque ad exterarum regiones, vbi nil effecerit, miserimus, esse plane idem, esse de eadem massa, ex eademque area petatum, ex qua petatum sit illud, quo ipse in Nosocomio suo, quo alibi, admiranda illa perficere se dicat, quibus cuncti eiusdem scatent libelli.— Cessent itaque aliarum nationum medici experimenti defectum in cicutam suam patriam refundere: cessent

fet ipse auctor, de cicutae praeparatione conqueri, dum constet, eodem cicutae extracto, & me & multos externos, quo ille usus fuerit, usos esse.

Sed hoc pacto conquereris, Vir expertissime, non solui sed amplificari magis, quod explicandum mihi aenigma proposueras, cur scilicet tot *Viennensium* scirrhi, cancrique curae laudentur, interea dum *Viennensium* medicorum plurimi, dum reliqui per universam Europam Medici atque Chirurghi, cicutam deprehendant esse ad hosce morbos curandos ineptam?

In rem ingratam atque odiosam me inducis, Optime Tralles: quum vrgeas tamen expedire eam conabor. Ac primo quidem, si repetas mecum, cancri, scirrhi, scrophulae &c. definitionem, & quam in re horum tumorum

rum singuli a singulis discrepent, mox defectum insignem reperies *in cicutae libellis*, qui haec nomina sic commiscunt confunduntque, ut ad singulam fere historiam indigeant correctione. Hoc semel admissio, aenigmati Tui solutionem pro parte habes.

Missa ad me fuit, ad convincendum me, die 3. Jan. 1760. Faemina, quae cicutae usu a pessimo exulcerato cancro liberata dicebatur. Faeminam videram antea nunquam, ideoque num vero cancro laborasset ab eoque biennali cicutae usu curata esset, aliorum fide & testimonio credere poteram; ex enarratione autem mulieris haud ita fuisse suspicabar.

Biennio post urgebantur cicutae patroni, ut curatis per cicutam suis me perueicacem & obstinatum hominem,

erroris conuincerent tandem. Porro hi, qui integro quadriennio cicuta vfi, iam numerosum iactabant curatorum catalogum, aptum hominem, quem ad me mitterent, non habuere, nisi eandem hanc faeminam. Et quod abs Te, Vir Clarissime, notatum velim, ipsa haec faemina, quae biennio elapso in laudem cicutae ad me missa fuerat, quae post illud biennium adhuc vnica erat, quam ad conuincendum me, mandato coacti, aptam credebant, haec, inquam, ipsa toto hoc vltimo biennio ob novam mammae duritiem cicutam sumferat. Pulchrum profecto ad conuincendum exemplum! Quo autem hanc ignominiam a cicuta amouerent, & in me (quis crederet?) conuerterent, schedulam dederant mulieri, in qua monebar, mammam mansuetius examinare; quandoquidem eadem, ante duos annos rudius a me

con-

contrectata, induruiſſet ſic, vt toto hoc tempore cicuta de integro indiguiſſet. Capiſ facile inane commentum. Itaque examinaui denuo, ſed manſue- te, faeminam, &, accuratius repeti- ta cum illa morbi hiſtoria, conuince- bar, eandem nec cancro vmquam la- boraiſſe, nec quo morbo laboraſſet cu- ratam eſſe. Eſt faemina caſus ſecundi *Libelli primi de cicuta.* Tumores am- bulantes, ſcrophuloſos, illa geſſerat per annos, varias corporis glandulas, alias poſt alias, afficientes; loco ſaepe motos emplaſtris, ſponteue; renatos ac mole aliquando duriores cutimque nonnunquam inflammantes. Horum adhuc unum notabilem ſub axilla ge- rebat. Repeto itaque, ſi conſideres, illos, poſt millena experimenta, nul- lum mihi exhibere, praeter hanc mulierem, potuiſſe; ſi attendas e- andem ſcirrhoſam cancroſamque fu-

isse numquam, aenigmatis Tui tenes solutionem.

Secundo, praecox gaudium de aliqua sub cicutae usu mutatione, quam etiam a natura factam cernimus, in causa fuit, ut curari iam, imo ut curatum clamitarent, quod tale minime erat. — Sic nuperrime iterum contigit, ut faeminae Comoedæ, a cancro per cicutam curatæ, fama aulam expleret urbemque, eaque tamen ipsa, elapsis abinde 14 diebus, cancro mortua sepeliretur. — In *libello secundo* integra canceri cura totis tribus paginis descripta habetur mulieris, cuius maritus lignum iam aptauerat, unde statuum Aesculapio suo conditurus esset, quam condituram mors breui, ut priuatis litteris noui, insequuta prohibuit.

Et, si legas in eodem *libello secundo*
a Pag.

a Pag. 262. ad 277. ouantem de cura. to pene cancro historiam, an crederes, Vir doctissime, cancrum paulo post adeo malignum fuisse, vt fuerit ferro amputandus? Nec dubites: in trophaeum cicutae excellentissimus comes maritus, nunc princeps a rege fratre creatus excisam mammae portionem *Praga Viennam* misit. Vidi, contraetaui, mensuraui illam. Tres pollices Viennenses tumor, iam spiritu, quo ferebatur, contractior, quacunque mensuraretur in parte, in diametro latitudinis habebat; in ea altitudinis duos. Prudens Chirurgus vna abstulerat papillam, & pollicem latum substantiae mammae ab altero papillae latere, vt-pote scirrhis minoribus refertam.

Tertio, defectus memoriae (cur enim odiosiore verbo vtar) in causa fuit, vt, in aegrorum tradenda historia,

ria, cancrum exulceratum vocarent, vbi v. g. mammae inflammatio in sup-
purationem octidui spatio abiuerat; &
vt ambos pedes foedissimis vlceribus
exesos scriberet, vbi non nisi paruae
pustulae duae vni pedi aderant, quas
prurientes puella scalpserat, & vbi ter-
tia demum nascebatur a candelae scin-
tilla, quae in idem crus, Chirurgo id
examinante, infortunata exciderat.
Conuictus hac de re fui, quando anno
forte sesqui altero, ab illa ita dicta cu-
ratione, elapso, eadem puella me con-
ueniens, eiusdemque mammae nouam
inflammationem exhibens, praeteri-
tam dabat historiam suam. Curante
me illico Chirurgum vocari, qui in *li-
bello secundo* de cicuta hanc vt exulce-
rato cancro & cruribus exesis laboran-
tem describi curauerat, iuuencula eum
de memoriae lapsu conuicit sic, vt de-
fendere ultra se non posset.

Id

Id generis historiae plures existant. Lapsus memoriae fuit, quando curatas a cicuta scripserunt duras viscerum obstructions; interea dum ex formula, quam mihi tradi curaueram, paululum extracti cicutae, cum copioso sapone Veneto, & gummi amm. mistum, datum fuisse intelligerem.

Lapsus memoriae fuit, quando, cicuta in ulcere gangraenoso nihil proficiente, cortex Peruvianus miranda praestitit, & nihilominus non huic, sed illi, egregiae emendationis laus adscripta fuit.

Lapsus memoriae erat, inter integre a cancro curatos recensere, eorumque curationis famam vndique spargere, quos, diro cancro enectos, dudum recondiderat tumulus. Fquidem testimonia complura possideo.

Sic

Unable to display this page

Primo, bella donna Tournefortii, atropa Linnaei, folanum furiosum, folanum maniacum, σρύχνον μελανο-κέρασον, ex clarorum virorum consilio & praescripto, a me data cancrofis, eundem effectum edidit, faeminarum cum interitu. Vide experimenta mea hac planta facta, Rat. med. Tom. 2. p. 45 & 46.

Secundo. Neque ego ichoris in pus conuerfionem obseruaui tam frequentem in his, quibus cicutam dedi ego, nec in illis, quibus per alios eadem data adfui, vlceraque inspexi; neque idem alii ita obseruarunt. Nonne & id mecum vestri *Breslauienses* agnoscunt? In eorum testimoniis plures aegri recensentur, quibus omnia in ambitu exsudans ichor eroderet; alii, quibus a cicuta ichor niger; alii iterum vlcus multo fordidius, latiusque

que serpens. Appetitus autem prostrationem in omnibus suis acerbe conquestus est Clar. Chirurgiae professor Neubaur. Textorique ipsi Tuo, annon cum tumor maior, tum sordidus vlcus, tum nouus fana in mamma tumor, & in plerisque glandulis, obseruabantur, interea dum cicutae assiduum faceres copiosumque vsum? Et annon matronae Tuae scirrhus a Vienne[n]si cicuta in pessimum se conuertit carcinoma, &, vt vltimis litteris notas, iam occidit? Et in alio numquid non pro pure sanguinolentus a cicuta ichor? Omnes tandem vestri nec bonum corporis habitum restitutum cancris; nec saepe etiam vim dolores sopientem, somnumque conciliantem se expertos testantur. Videas ergo quam parum haec omnia cum libellis de cicuta conueniant.

Et

Et ut pauxillum adhuc in hoc argumento immoremur, quando auctor sic vim sopientem dolores, ac somnum conciliantem, cicutae extollit, quando in *Supplem. necessario* p. 40. ait, *sopit dolores*, quando ibidem P. 66. scribit, *saepe mingendi dolores opio citius sistit*; cernimus tamen illum opio frequenter indiguiffe. Lib. I. p. 33. 51. 56. 57. 75. *Libello 2do* Pag. 12. 14. 48. 49. 103.

Quin & incomprehensibile, ac plane paradoxon videtur, id statuisse. Praeterquam enim quod nec in meis, nec in *Breslauiensium* pluribus, ea vis cicutae confirmata fuerit, si consulam auctorem, qua namque dosi, a cicutae extracto, hanc vim edi putet, video a granis 2 de die obseruasse eandem. & sic porro a granis 4, ab 8, a 12, a 20, 30, 60, 120, 180, 240, idque haud

rariore admodum casu, sed frequenti. Si granum opii consuevit homini blandum conciliare somnum, erunt alii, qui indigeant dupla dosi, rariores qui triplo, quadruploque, rarissimi qui quintuplo, qui sextuplo vno die indigeant. Cicutae autem dosi cur adeo immense augenda sit, ex comparatione cum ceteris paregoricis haud facile capitur.

Et in aegris, qui carentes dolore, somnoque gaudentes, cicuta propter exulcerationes indolentes vtantur, quo manet vis sopiens? Numquid quis inculpate sumet opii dosin consueta quinquaginta duplo maiorem? Vtique vir mihi notus, qui antiqua atque pertinaci exulceratione versus tempus dextrum minime dolente laborans, suasque tres extracti cicutae dragmas trimestri spatio quotidie abliguriens,

vt

vt citra vllam emendationem, ita quoque citra vllum auctum fomnum, eam copiam assumfit.

Itaque fi primo tempore cicutae granis 4. 8. 10 bonus fomnus adeo frequens erat, cur in libellis posterioribus praesentatur eiusdem femiuncia, quae ex prioris libelli calculo grana opii 24 imo 30 continere debet, cur, inquam, soporiferi remedii tam enormis in die vna praescribitur dosis, citra vel minimam indicatam cautelam; vt ratione paregorici fieri oportebat?

Auget paradoxo mirabilitatem hocce obseruationum par. *Lib. de cicuta* 2 Pag. 234. Miles, multa a cicuta sperans, unciam extracti mediam, quae pauxillatim adsumenda fuisset, die vnico abligurit. Nullus inde fomnus, sed alius per triduum quinquagesies.

Secundo, formula cuiusdam Nofocomii & publica testimonia certiores nos reddunt de cuiusdam medici audacia, qui, a consueta cicutae extracti dosi nihil lucratus, integram eiusdem quotidie libram, longo tempore, forma pilularum, vel in mixturis, decoctisue solutam, singulis aegris propinauit, absque tamen vel minima mutatione in somno vel in excretionibus. Vbinam haec virtus soporifera? Aeternus debuisset obrepere somnus.

Sed hac occasione pro aenigmate aenigma Tibi liceat, Vir clarissime, proponere. Explices mihi, qui demum intelligam sequentia. Lib. I. p. 103. Hoc remedium nullam corporis actionem, secretionem, aut excretionem turbat, agit *modo insensibili*, nec aluum, nec vomitum, nec sudorem mouet. Haec scribebantur, dum triennii tempore

pore innumera dederat experimen-
ta cicuta, vt eius effectus iam certo
certius constare deberent. — Videamus Supp. necess. P. 35. "Raro tamen
„aluum mouet, & rarissime vomitum;
„quandoque transpirationem auget,
„saepe autem vrinam copiosam & glu-
„tinofam prolicit. Etiam ipsi auctori,
„Tomo 2. p. 284. vrina a cicuta
„copiosior. Iterum supp. necess. p. 35.
„In plurimis tamen aegris nullam ex-
„cretionem sensibiliter auget" — Mox
„vero P. seq. "Auget secretiones, vnde
„saepe aures, nares, os faucesque sic-
„cas, reddit humidas, transpirantes —
P. 38. Producit sputum, vt iam mo-
nuerat Lib. I. P. 107. "Cicuta non im-
pedit sputa, sed ea potius mouet,
Pergit Supplem. necess. Pag. 27. "Pro-
„diit vrina copiosa cum multo gluti-
ne. P. 66. "A granis duobus quotidie
„extracti sumtis vrina copiosissima,

„cum multo glutinoso fedimine: dum
„vero vno die a cicuta abstinet, pau-
„ca est vrina, nec videtur fedimen-
„tum.” Si haec ita se haberent, cicuta
profecto potentius diuretica famoso
oxymelle colchicato foret.

Dum hoc mihi, Vir clarissime, explicabis, simul addas, obsecro, aliquam super diaeta elucidationem. *Lib.* enim 2. P. 291. ”Cicuta nunquam strictum
„exigit vitae regimen. Admittit ea o-
„mnia, quae aegri ventriculus facile di-
„gerit, & quae in bonum nutrimentum
„transeunt. Neque interdicitur vinum,
„neque vitantur acida, prudenti & mo-
„derata copia sumta.” Et *supp. necessarium* P. 64. Acida pro condimento conceduntur, praedominantia vero minus conducunt. Vinum bonum iis, qui assueuerunt, non nocet. Assueuerunt autem pene Aufriaci omnes, ideoque
nul-

nullis eorum cancro laborantibus & cicuta vtentibus nocet. Attamen Lib. I. P. 105 cancroſis & ſcirrhoſis mammis nocere acida vinoſa &c. In tanta ſecum contradictione adhuc ignorat obſervationem plane memorabilem Clariffimi *Breſlauienſis*, quem veneror, amici, quam legi attonitus, *certo ſcilicet ſe ſcire, in cicutæ uſu nihil nocentius eſſe carne eiusque iure.* Profecto obſervationem eius falſam noſtrorum medicorum nonnulli clamabunt, qui cancos peſſimos perſanare ſe gloriantur, iuribus carniū, quibus cicuta incoxerit. Quamuis multa Tibi, Vir Celeberrime, reſpondi, vt ſatiſfeciffe videri poſſim, tamen adhuc hæſitantem Te percipio, & ſerio rogantem, cur, præter libellorum auctorem, tot clari apud ipſum laudati viri, aliique venerandi Medici, cancos curatos ſe vidiffe aperte teſtentur,

dum interea numerosi per Europam medici, Vestrique omnes Breslauienses, vt vt quidam cicutae dediti, id constanter negent.

Resp. 1ma Non omnibus medicis maximeque iunioribus liquit adeo felicibus esse, vt duros tumores rite internoscere nouerint. Itaque vt hunc errorem in nonnullorum libros irrepsisse supra demonstratum fuit, sic in eundem incidisse, multorum data, typisque euulgata testimonia manifeste arguunt.

Resp. 2da Dum multi, auctoritate perculsi, nihil fidentius assumerent, quam vere curari scirrhus & cancri: dum fallentem passimque mendacem sub cicutae vsu emendationem suspicerent, mox illi se curare cancri, eosdemque prope curatos esse alta voce
cla-

clamitarunt. Multorum tamen eorum in honorem asserere teneor, fuisse tanti candoris plures, ut, dum deceptos se viderent, praecox assertum reuocarent, quemadmodum voce nonnulli apud me, litteris alii, illud reuera reuocarunt. De animi aut leuioris aut peruerfi hominibus, qui, quo aut placeant, aut altius promoueantur, casus subornent, hic sermonem facere non conuenit.

Sed tertio, historia medicinae nobis res eiusmodi suppeditat, ut statui oporteat, plures eximios viros citra vllum detrimentum honoris in hunc errorem labi potuisse.

Egregius *le Dran* refert nobis foeminae cancrum, qui, si fuisset amputatus, 7. vel. 8. libras pondere aequasset, in gangraenam abiisse, totaque sua

mole bidui spatio de corpore fuisse separatum. Magna haemorrhagia praegressa, pus bonum apparuisse purumque vlcus: labia vlceris, elapso 4. 5. septimanarum spatio coire, bonamque renasci carnem coeptam esse, formatamque cicatricem, qua vlcus, quod vix pollicem latum, integre tegi speraretur: corpus ceterum esse perfectae sanitatis: vt natura id quod ars, si potis fuisset, facere debuisset, praestitisse per se ipsam videretur. Verum enim vero cuncta iterum immutata fuisse. Subnasci quippe in medio relicti vlcusculi coeptum esse tuberculum, quod pedetentim cicatricis aequaret magnitudinem, & minore quam mensis spatio in priorem excreseceret magnitudinem.

Ponamus, cicutae sub vsu, naturae opera tale quid fieri; an Tu, Vir
ami-

amicissime, an ego, an omnes nobiscum effectum adeo stupendum cicutae adscribere grauaremur? Erraremus tamen.

Cancro mammae domicella Ultraiecti affecta ex summis viris, celeberrimis Ultraiectinae Academiae professoribus, nihil sibi auxilii superesse, praeter amputationem, intelligit; ea tamen lege, vt propter alium sub axilla tumorem operationem non fubeat, nisi consultis prius *Leydenfis* Academiae oraculis, Albino, Gaubioque. Igitur Lugdunum Batauorum proficiscitur, hos consulendi causa. At operationem propter illum axillae tumorem dissuadet vterque. Pallians autem vnguentum magnus praescribit Albinus. Repetit illa domum vni Deo rem committens & nec unquam vsa vnguento.

Ela-

Elapso aliquo temporis spatio, contigit, ut celeberrimus Gaubius ab aegro Ultraiectum inuitatus forte fortuna Chirurgum videat, qui secum Albinoque consulentem virginem fuerat comitatus: a quo hic mox percunctari adhuc ne virgo viuat? Et viuentem exclamare ille & citra cuiusque sanatae opem. Attonitus, vixque praegaudio se possidens, amicus ille hominum Gaubius, eam inuisere tendit, ab eademque ut monuerat Chirurgus percipit, nullo auxilio vnquam adhibito, nec Albiniano quidem vnguento, mammam, haud diu post iter Lugdunense, detumescere coeptam tandem vna cum axillae tumore paulatim ad perfectam rediisse sanitatem.

Ex illa miranda historia ipse clar. Gaubius, nosque cum eo omnes concludimus, in cicutae laudem nos eandem

dem enarraturos fuisse, si, quo tempore citra ullam medicinam iuuenula curaretur, hanc ipsi herbam dedissemus.

Acad. Reg. Soc. Paris. anno 1703.
consulatur. Vir nobilis in fossam cum equo praecipitatus, testiculum laesit. Labentibus quatuor exinde annis, testem sensim crescere atque indurescere, indolentem tamen, percipit. Anno quinto tumor cum ingens, tum durus, acute dolet. Scrotum empiricus aperuit, quosdam liquores iniecit; incassum autem his tentatis, oportuit, ut vulnus denuo consolidaretur. Resoluentia emplastra non profuerunt. In consilium vocati Chirurgorum *Parisinorum* celeberrimi, amputationem quidem proposuere, sed quibusdam de causis periculi vacuam haud esse addiderunt. Dubiae aleae committere se

se ille nolens, *Lugdunum Gall.* petit; conuocatosque ibidem celebriores in arte magistros eiusdem reperit cum Parisiensibus sententiae esse. Ille vero nihil horum. Donum reuersus exacta diaeta vfus est, & subinde rhei tantillo. Spatio anni necdum decurso, moles, durities, dolor, testem relinquunt, sic, vt illo equite nihil sanius.

Similem morbum si, adeo inopinato, dum cicutam exhiberemus, confanescere cerneremus, an dubitaremus cicutae curae adscribere laudem? Annon probabile magnos in arte nostra viros sic fere ineuitabiliter posse errare.

Sed est & alia ratio nostri hac in parte erroris. Tumor nec scirrhus, nec cancrus, origine, incremento, duratione, magnitudine, duritie, aspe-

spira inaequalitate, dolore ac purpureo cutis colore, potest nobis cancrusus videri, vt cancrusus curari, qui neuti- quam cancrusus sit. *Tom. 7. Rat. Med. a P. 129. usque ad 137.* historias com- plures enarraui, quae cum mihi tum aliis scirrhi ac cancri larua imposue- runt, quas ne longus sim quaeras ibi- dem. Sed cogita mecum hydaticum tumorem, quem ibidem scirrhum, qui in cancrum vergeret, mentitum esse videas, a natura resorberi cicuta inte- rim exhibita; an facile nobis condo- nandum non foret, quod primo im- petu cicutae laudem tribuerimus? Profecto nemo nobis vitio hoc verte- re posset; modo quod honestos, quod candidos viros decet, ea essemus in- genuitate, vt, quando postea experi- mentum, in millenis aliis, qui scir- rhos cancrusque referrent, tumori- bus, falleret, quando etiam eiusmodi
tu.

Unable to display this page

Atque ita Tibi, Vir Honoratissime, sufficienter respondisse videor ad ea, quae ad scirrhosos & cancrofos tumores seu veros seu falso sic creditos, seu tandem eosdem mentitos, spectent. Iamque proprius animi candor viros in arte graues eo redegit, vt cicutae in his tumoribus curandis efficaciam ignavius tueantur, tuerique imo vix audeant vltra. Ne tamen haec planta eandem, quam toties seculis superioribus subierit, subeat denuo fortem, laudant eandem in vlceribus fistulisque malignis, faucium, linguae, labiorum, genae, iuguli, colli, crurum, brachiorum, vniuersarumque denique corporis partium. Video plures vestrum velle hac saltem in parte patrocinari eidem.

Aequum est & cicutae vires in hisce morbis examinare, vt demum Tibi

D

Vir

Vir existumatissime, omni ex parte obedivisse videar.

Plura tentavi hujus generis experimenta cum cicuta, quae mihi pro votis non cefferunt; tentauere vestrum plures sine successu; *Viennensium* simile tentamen saepe frustra fuit. Attamen & vestri & nostri felicem gauisi sunt tentaminis sui effectum, haud omnino rarum, quem an cicuta, qua cicuta, ediderit, examinandum est.

Liceat examini huic praemittere, quae nuper *Tom. 9. Rat. Med. cap. 6. §. 2.* scripsi. In morbis cutaneis, antiquis, „ulcerosis, in ulceribus spinae ventosae foedissimis, in tumoribus arthriticis, continuamus id, quod superioribus annis innui, pulchras observationes aut emendationes aut curationes eorum, quos consueta artis auxilia
haud

„haud leuauerant, ope sollicitae con-
„tinuaeque applicationis aquae cali-
„dae siue purae, siue, ne forsan pau-
„peres eam prae nimia simplicitate
„negligant, repudiant, medicatae
„redditae, a malua, parietaria, chae-
„rophylo, althaea, sem. lupini &c.
„vetustiores, viros in arte graues,
„hac in parte imitati, qui, dum con-
„suetis vnguentis, & emplastris eius-
„modi mala aut difficilius aut nullate-
„nus curari cernerent, fomenta aquo-
„sa, reddita eiusmodi vegetabilibus me-
„dicamentosa, vehementer laudarunt:
„Dioscorides, inquam, Dodonaeos,
„Clusios, Lobelios, Sanctorios, & no-
„uissimum auctorem praeclarum Mor-
„gagni, qui epist. 37. §. 3. calcaream
„podagricorum materiam sola aqua
„calida fuisse resolutam refert.”

Vt hoc probem, vnam adferam

D 2

alte-

alteramque historiam: Iuencula annos nata 24 me cum sua matre conuenit 17 Febr. 1759. genam suam finistram exhibens, ab anno aetatis octauo, scilicet a 16 annis, foede exulceratam, sic quidem, vt iam inde oculo suo, quem vehemens inflammatio frequenter occupabat, valde metueret. Octennium erat, quod incassum sibi esset ptyalismus per Mercurium tentatus. Paedore praeterea anxia & tussiens, menses habens raros, aluumque segnissimam, ope medica vndique egebat. Exploraui itaque, inde vsque ad anni 1760. 25 Martii diem, omnia artis interna externaque auxilia, quae nota mihi in arte erant, & quibus nonnunquam eiusmodi mala cedere videram. Saepe saepius spes curae affulfit, totiesque iterum euanuit. Omnium maximam spem faciebat dragma lapidis medicamentosi Crollii

lii cum Lib. II. aquae mista, verum neque etiam hinc constantia curae. Itaque a 28 Martii die 1760 cicutae extractum dedi, augendo quotidie dosin, donec ad dragmas eiusdem duas pervenerim, eamque dosin diu continuarem. Faciem autem primo emplastro de cicuta texi, eoque incasso, decocto cicutae diu noctuque multo tempore fovi. Bimestri elapso, ob febrim quotidianam, prurientesque totius corporis pustulas, aliquantisper hanc methodum interrumpere debui: febre cum pustulis devicta, resumsi. Cogit deinde vomitus sanguinis, & oedema crurum, desistere parumper. Sed his mutatis in melius ad eandem methodum reditum est. Sub diu protracto cicutae usu, & tumor ad axillam nascebatur, & fluor vteri albus, quod vtrumque iterum sub eiusdem continuato usu cepit. Tandem quod

sub prioribus medicandi modis dolueramus, idem & hic, vt nunc laeti exultaremus, nunc iterum spem omnem curae abiiceremus. Cum nihilo minus remedii fama me animaret, tertiam hanc eius resumptionem a 18. Febr. 1761. ad 7. Aug. protraxi. Tunc vero cachexia vniuersa, & non minus dolentia, quam irregularia catamenia, a cicuta abstinere, vrgentibus maxime occurrere symptomatis, iusserunt. Mense Octobri a gena versus labii inferioris tam internam, quam externam partem, subnascebantur bullulae instar phlyctaenarum, quibus succo semperuiui maioris & melle rosaceo profui. Tandem corpore nunc emendatiore ad diem 28. Jan. 1762 faciem fouere coepi chaerophylli ficcati decocto, sic vt calide tota die ac nocte applicaretur & spongia eo madida continuo, non ablato apparatu, renouaretur.

retur. Vnde intra 14 dies mutatio adeo insignis, vt quotquot aderant medicinae studiosi mecum obstupescerent, breuique postea vlcus cernerent integre curatum, cicatrice inferius tantum paulo rigidior, & noua cute cum antiqua minus concolore. Saepius vero postmodum indiguit medicina, priorum cachexiae symptomatum nunc his nunc illis redeuntibus, vlcere autem bene clauso.

Puero similiter a longo tempore pertinaciterque affecto solus vsus aquae cum malua coctae, interpolatis purgantibus, curam publice perfecit.

Puella rustica, propter tumidas induratasque atque hinc inde foede exulcerantes vniuersi colli glandulas, aestate anni 1761, cicutae extracto & fomento in nostro Nosocomio incassum

tractata, tandem cicutae valedicto, simili, qua prior, methodo fesquianno postea decurso curata est, domumque remissa. Recidivam cessantibus mensibus passa rediit in Nosocomium finiente Octobri 1764. Spatio hoc trimestri, aquosis emollientibusque tantum fouendo ulcera, & menses restituyendo, curatam remisimus.

Horrenda manuum crurumque elephantiasis, eaque quinquennii, epoto decocto althae ae, partibusque affectis eodem diu ac noctu fotis, balneisque, eousque hac hyeme curata est, vt vas, libras octo liquidi capiens, deciduis crustis tuberibusque expletum fuerit. Renascens crusta eodem auxilio decidit. Si morbus non curetur, id quod ignoro, saltem ab aquae calidae vsu fotuque capit insigne leuamen.

Sed

Sed vt hae curae succedere mihi, ita plures omnem meam operam luserunt; id quod & cicuta vtentibus vestris nostrisque practicis, pari modo contigit.

Attamen mecum, Vir clarissime, censes, opinor, id euidenter ex dictis constare, quod, si eiusmodi curae nonnunquam perficiantur, eae perficiantur vnico aquae calidae fotu, siue ea pura fuerit, siue cum uno alteroue simplicium cocta. Sed corpora vides vno atque alio tempore huic curae fauentiora. Sic iuuenula mea non curabatur olim fotu cicutae, curabatur autem postmodum chaerophylli decocti fotu. Et, quum constet experimento multiplici, non herbam sed aquam adduxisse salutem, contingere potest, vt prius adplicatum vel chaerophylli, vel althæae,

vel maluae decoctum nil profit, postliminio vero profit illud cicutae, & vice versa, vt, hoc primum adplicato, non curetur morbus, applicato verro *illo* deinceps, curetur. Aperte id iuuenula, plures alii, euincunt.

Vera proinde ratio patet curationum, quae cicutam famosam reddere. Capitur, vnde *Anglus* ille, contractus atque rigidus totus, cuius restitutio publicas explebat nouellas, ad suarum redierit vsum partium. Inteligitur, cur Parisiensis medicus, celeberrimus *Maloet Acad. Reg. soc. Par. anno 1728.* exsiccationem & contractionem summam cruris, ex quo nata ancylosis erat, ob eamque iam decreta cruris amputatio, tam feliciter reddiderit sanitati. Curam huic similem pro parte iam absolui balneo aquae, bis die adhibito, pauculum lauendulae aquae adden-

addendo. Nec *Cl. Maloet* nec alii nec ego ad similia indigemus cicuta: &, qui similia fotu & balneo cicutae perfecisse se gloriantur, concedere demum nobis debent, vi aquae & non cicutae se ea perfecisse.

Quaeri tandem posset, *an cicuta nemini umquam mortalium noceat?* Negatur audacter. Saepius reperita legitur negatio. Vtinam demum id adfirmare serius ocyus non cogeremur! Profecto completa illa omnium totius corporis partium insensibilitas, quae, nullo eiusmodi morbo praegresso, qui simile quid gignat, nata sub usu cicutae, & pertinax observata *Breslaviae* fuit, pene cancroso bonum pus iam dante; quemadmodum aliqui eorum, qui cicuta in cancro utuntur, ante mortem experiri solent; ulcere cancroso prae deficiente pure aut ichore
iam

iam ficciori; id quod passim illis contingere cernimus, qui a cancro per cicutam curati dicti, breui moriuntur; an, inquam, cicutam suspectam reddere non possit?

Socraticum per artus gelu, multis septimanis molestum & ad mortem usque perseverans, in publico ciuitatis ministro sub usu cicutae genitum, bini clari & seniores urbis medici mecum gemebundi viderunt.

An autem publica, eaque fere quotidiana exempla non prostant, quae demonstrent, scirrhis & cancris mortem a cicuta accelerari? Luculenta 30 fere annorum praxi edoctus, foeminas complures, quas dirum hoc malum adfligebat, cura, ut vocant, palliativa, bono regimine, per plures minoresque annos in vita seruabam;
quod

quod idem mecum omnes practici se fecisse laetantur: ex quo vero cicuta percrebuit, vidimus has foeminas omnes, quibus & ego & alii cicutam constanter dedimus, miserrime, solitoque citius perire. Quin & nonnullis, indirecte saltem, me cicuta vehementer nocuisse, est quod acerbe dolere numquam fatis possim. Quum enim principio aegre ferretur, me mammae tumorem mobilem, eumque in corpore vnicum, enucleando curasse, ac si cicutam sua priuare gloria intendissem, debui deinceps omnes eiusmodi foeminas cicuta tractare, pereuntesque cicuta videre, quas ferro alioquin sanas integrasque conseruaturus fuisset. Horrorem profecto omnium per Europam medicorum animis incutiat oportet memoria tristis millenarum mulierum, quas ab elapso

elapso retro septennio haec planta
aut longe praematurius occiderit,
aut vnico falubri ferro detraxe-
rit.

Nunc ipse per Te, aequissime
ac candidissime Tralles, iudices ve-
lim, vtrum cicuta nocuerit mortali-
bus; nec ne?

Atque ita abunde me ad omnia
Tua respondisse, arbitror. Interim,
Vir amicissime, miserandam meam
cogita sortem, quem, quod torrenti
me opponam, odium inique profe-
quitur, calumniae impune lacerant,
& omne deferit tutamen. Viuo ni-
hilominus, & tranquillus. Omni-
potentis in sinu recumbo. Illi, Illi,
inquam, vnice debeo, qua ducor,
animi fortitudinem, maiorem debi-
turus,

turus , dum quae impendunt mihi
superuenerint. Non enim cedam
vltroneus. Professoriam spartam ,
quoad licuerit, ornabo. Vale , ama
me , perpetuoque in Tuis habeto.

Dabam Viennae 3. Feb. 1765.

THE HISTORY OF THE

INDEPENDENT STATES OF AMERICA
FROM 1776 TO 1789
BY JAMES M. SMITH
PUBLISHED BY THE
AMERICAN HISTORICAL SOCIETY
IN 1892

TO BE HAD OF THE